

HÖGSKOLAN
DALARNA

Kvalitetskrav för inrättande av huvudområden på kandidat- och magister- och masternivå vid Högskolan Dalarna och manual för ansökan

Beslut: UFN 2016-06-15
Reviderat 2021-02-16, 2020-06-11
Dnr: HDa 1.2-2016/536
Gäller fr. o m: 2016-06-15
Ersätter: DUC 2010/1546/10
Relaterade dokument: - -
Ansvarig för uppdatering: UFN

1. Inledning

Generella examina utfärdas från och med 2007-07-01 i huvudområden. Kursfordringarna för en kandidat- eller magister-/masterexamen inom ett huvudområde kan uppnås genom att den studerande läser fristående kurser, eller läser ett utbildningsprogram som leder till den aktuella examen. För en yrkesexamen behöver kurserna inte ingå i ett huvudområde. Där krävs att den studerande följt programmets utbildningsplan till fullo, vilket inte är ett krav som kan ställas för en generell examen.

Högskolan Dalarna har generellt tillstånd att inrätta huvudområden på kandidat- och magisternivå. Universitetskanslersämbetet kan efter ansökan från Högskolan bevilja examenstillstånd för masterexamen inom ett angivet område¹.

Högskoleförordningen föreskriver för kandidat-, magister- och masterexamen krav på fördjupning av viss omfattning inom huvudområdet för utbildningen.

Huvudområde fastställs som grund för examen efter en särskild granskning mot uppställda kriterier vilket innebär att huvudområdet ska omfatta minst 90 hp för kandidatexamen (grundnivå), ~~och~~ minst 30 hp för magisterexamen (avancerad nivå) och minst 60 hp för masterexamen (avancerad nivå). Examensarbetet på kandidat- och magisternivå ska omfatta minst 15 hp, och på masternivå minst 30 hp.

2. Riktlinjer för processen

2.1. Uppdrag om att ansöka om att få ge kandidat- eller magister-/masterexamen inom ett huvudområde ska ingå i ett verksamhetsuppdrag från rektor till en eller flera institutioner. Prefekt utser beredningsansvarig för ansökan.

2.2. Ansökan ska göras enligt anvisningarna nedan under rubriken ”3. Kvalitetskrav och anvisningar för ansökan”.

2.3. Ansökan om examen prövas av Examenstillståndsutskottet (XU) som tillsätts av och arbetar på uppdrag av Utbildnings- och forskningsnämnden (UFN). I prövningen av en ansökan erbjuds berörd områdesnämnd vara representerad. Prövningen kan inbegripa bland annat intervjuer och begäran om kompletterande underlag till ansökan. Normalt sker XU:s granskning i två steg: först ges stöd att utveckla ansökan som beslutsunderlag, efter eventuell revidering lämnar XU beslutsförslag till UFN.

2.4. Vid granskning av ansökan om att inrätta magister- eller masterexamen ska XU konsultera minst två externa lärare med docent- eller professorskompetens. (Se Bilaga 1 för rutiner vid extern granskning.)

2.5. Vid granskning av ansökan om att inrätta kandidatexamen kan XU på eget initiativ konsultera en disputerad lärare inom ett angränsande område vid Högskolan Dalarna eller från annat lärosäte.

2.6. XU lämnar ett yttrande över ansökan baserat på den egna granskningen samt, i förekommande fall, den externa granskningen. I samband med att yttrandet överlämnas till UFN för beslut, får den sökande ta del av yttrandet och har möjlighet att till UFN:s sammanträde inkomma med kommentarer.

2.7. På basis av XU:s yttrande och eventuella kompletteringar samt i förekommande fall den externa granskningen, beslutar UFN att inrätta huvudområdet om kvalitetskraven är uppfyllda.

2.8 Ansökan och beslut diarieförs.

¹ Inom område för masterexamen äger Högskolan tillstånd att inrätta huvudområden. Examenstillståndsutskottet beslutar om yttrandet från UKÄ är tillräckligt som underlag eller om extern granskning av ansökan om huvudområde på masternivå ska begäras.

3. Kvalitetskrav och anvisningar för ansökan

Högskolan måste kunna garantera att målen i Högskolelagen och Högskoleförordningen samt mål i kursplaner och utbildningsplaner är uppfyllda för samtliga examina som utfärdas. Nedanstående aspekter och bedömningskriterier utgår i stora delar från den praxis som Universitetskanslerämbetet tillämpar vid prövning av inrättande av examenstillstånd på master- och forskarutbildningsnivå.

För att uppfylla de kvalitetskrav som ställs för examenstillstånd krävs att det finns en kritisk och kreativ miljö i huvudområdet och i angränsande kunskapsområden, som erbjuder möjligheter till fördjupningsstudier. Det ska finnas ett väl utvecklat kvalitetsarbete för kurser och utbildningsprogram som ges mot examen i huvudområdet.

Högskolan Dalarna ska arbeta för att främja en hållbar utveckling, bland annat finns mål om att systematiskt integrera hållbarhetsperspektiv i alla utbildningar. Högskolans verksamhet ska också främja förståelsen för andra länder och för internationella förhållanden. Högskolan arbetar bygg på ett aktivt arbete för att främja alla människors lika värde, och därigenom verka för ökad jämställdhet och mångfald. I ansökan ska redovisas hur huvudområdet bidrar till att realisera dessa övergripande inriktningar.

I de fall ansökan ska granskas av externa granskare ska den också innehålla en översiktlig, men informativ, beskrivning av Högskolan Dalarna – antal studenter och anställda, organisation, utbildningar, prioriterade forskningsområden samt examenstillstånd (denna information tillhandahålls av UFK).

Under respektive rubrik anges kvalitetskrav och anvisningar för ansökan. Det ska klart framgå av ansökan att kvalitetskraven för det sökta examenstillståndet är uppfyllda.

Ansökan får omfatta högst 20 sidor samt bilagor, och ska redovisa hur kvalitetskraven uppfylls för de olika aspekterna. Följande 9 rubriker ska användas i ansökan:

Beskrivning av huvudområdet

Ansökan inleds med en beskrivning/avgränsning av det huvudområde som ska vara grund för examen.

Följande ska redovisas:

- a) Huvudområdets vetenskapliga grund.
- b) En beskrivning av huvudområdet som avgränsar det i relation till andra närliggande områden. Text bör anges hur huvudområdet relaterar till andra närliggande ämnesområden, och till motsvarande utbildningar vid andra lärosäten, nationellt och internationellt. Ange om huvudområdet vid Högskolan Dalarna har någon specifik profil jämfört med motsvarande vid andra lärosäten, och i så fall vilken. Beskrivningen kan lämpligen också ta sin utgångspunkt i de kunskaper/förmågor den student som erhåller examen i huvudområdet kommer att ha.
- c) Vid ansökan som avser *masterexamen* ska ansökan redogöra för huvudområdets anknytning till området inom vilket Högskolan har examensrätt, och dess relation till andra huvudområden på masternivå vid Högskolan inom samma område.

Motivering till inrättandet

Behovet av att få examenstillstånd inom huvudområdet måste tydligt framgå ur de studerandes perspektiv, ur Högskolans perspektiv, och ur samhällets perspektiv.

En utbildning på grund- och avancerad nivå ska alltid kunna leda till vidare studier men också till arbete, vilket även ska förstås som möjligheterna att starta egen verksamhet. Användbarheten kan uttryckas som kunskaper och förmågor som är direkt efterfrågade inom ett yrkesområde. Den kan

också avse kunskaper och förmågor som är generella, s.k. generiska förmågor, och inte inriktade mot något specifikt yrkesområde men som ändå är efterfrågade på arbetsmarknaden.

Följande ska redovisas:

- a) Behovet av examen inom huvudområdet ur studentintresse, ur Högskolans perspektiv, samt ur samhällsperspektiv.
- b) Ansökan ska redogöra för förekommande samverkan med externa parter vad gäller planering och genomförande av utbildningen.

Examensmål och fördjupning

Utbildningen ska svara mot det aktuella kunskaps- och forskningsläget.

Till villkoren för examenstillstånd hör att *fördjupningsnivån* inom huvudområdet ska kunna identifieras och att *progressionen* inom huvudområdet tydligt framgår, dvs. den successiva fördjupningen mot examensmålen samt hur dessa examineras i de ingående kurserna. Nivån på examensarbetena ska relatera till examensmålen. För magister-/masterexamen krävs att studierna innebär en fördjupning i förhållande till utbildningen på grundnivå även om det samtidigt kan innebära en breddning.

En utbildning på avancerad nivå som leder till magisterexamen ska vara relevant för den forskarutbildning eller masterutbildning samt till den utbildning på grundnivå som bedrivs inom området vid Högskolan Dalarna eller annat lärosäte. En utbildning på grundnivå som leder till en kandidatexamen ska på motsvarande sätt vara relaterad till en utbildning på avancerad nivå.

Följande ska redovisas:

- a) Beskriv hur examensmålen uppnås i huvudområdet och tydliggör progressionen i huvudområdet avseende akademisk kunskap. Använd exempel på mål (formulerade som förväntade studieresultat) från kurs- och/eller utbildningsplaner.
- b) Redovisa hur de studerande ges möjlighet att utveckla generiska förmågor genom utbildningen inom huvudområdet med exempel på målformuleringar i kursplaner samt hur dessa examineras.
- c) Redovisa hur utbildningen inom huvudområdet bidrar till hållbar utveckling.
- d) Redovisa hur internationella perspektiv får genomslag i utbildningen inom huvudområdet.
- e) Redovisa hur huvudområdet verkar för ökad jämställdhet och mångfald.
- f) I ansökan som avser *magister-* eller *masterexamen* ska tydligt redovisas hur utbildningen bygger på utbildning på grundnivå.

Lärarkompetens och kompetensutveckling

Hög kvalitet i utbildning mot examen förutsätter att verksamheten bärs upp av lärare som har god vetenskaplig kompetens och god pedagogisk förmåga, och som tillsammans bildar en kritisk och kreativ miljö. Inom huvudområde ska det finnas disputerade lärare som tillsammans kan garantera den vetenskapliga kvaliteten inom hela huvudområdet. En anställd lärare kan åberopas i mer än ett huvudområde; fördelningen av lärarens undervisningstid mellan dessa ska då klart framgå.

Den samlade kompetensen inom det föreslagna huvudområdet ska skapa förutsättningar för att ge de studerande en varierad skolning i teori och metod. Lärarna ska också ha förutsättningar att upprätthålla och vidareutveckla sin vetenskapliga och pedagogiska kompetens, inklusive förmågan att verka som goda handledare för de studerandes examensarbeten.

För inrättande av huvudområde för *kandidatexamen* krävs som regel minst två disputerade lärare, minst 2,0 heltidsekvivalenter, som ger kurser i det föreslagna huvudområdet och som är tillsvidareanställda vid Högskolan Dalarna.

För inrättande av huvudområde för *magisterexamen* krävs som regel minst tre disputerade lärare (sammanlagt minst 3,0 heltidsekvivalenter) inom huvudområdet som ger kurser i det föreslagna huvudområdet och som är tillsvidareanställda vid Högskolan Dalarna.

För inrättande av huvudområde för *masterexamen* krävs fyra disputerade lärare varav minst en senior forskare (sammanlagt minst 4,0 heltidsekvivalenter) inom huvudområdet som ger kurser i det föreslagna huvudområdet och som är tillsvidareanställda vid Högskolan Dalarna.

Beroende på huvudområdets bredd kan fler disputerade lärare krävas.

I undantagsfall kan kraven för medverkan av disputerade lärare sättas lägre under förutsättning att huvudområdet omfattas av t.ex. lärare med kvalificerad yrkeserfarenhet, konstnärlig kompetens, särskild pedagogisk kompetens (t.ex. läromedelsproduktion och nydanande pedagogisk utveckling).

Följande ska redovisas:

- a) Ansökan ska ange antalet disputerade tillsvidareanställda lärare, anställningens omfattning för respektive lärare och andel undervisning, forskning och administration i procent av heltid (tabell 1).
- b) En fördjupad beskrivning av den samlade lärarkompetensen i relation till beskrivningen av huvudområdet.
- c) I ansökan ska den akademiska miljön som har relevans för den sökta examen beskrivas, t.ex. seminarieverksamhet och det vetenskapliga utbytet, pedagogisk utveckling och det pedagogiska samtalet.
- d) Ansökan ska redovisa vilka konsekvenser det föreslagna huvudområdet kan ha för angränsande huvudområden.
- e) Lärarnas högskolepedagogiska kompetens, t.ex. genomgången högskolepedagogisk utbildning (tabell 1).
- f) Ange hur lärarnas kompetensutveckling säkerställs i huvudområdet.

Forskningsaktivitet och forskningsförankring

Vid Högskolan ska det bedrivas forskning inom för huvudområdet relevant fält med en sådan volym att utbildningens forskningsförankring kan upprätthållas och säkerställas. Forskningen kan ske i samverkan med forskare som inte undervisar i huvudområdet.

Följande ska redovisas:

- a) Ansökan ska ange aktuella forskningsprojekt som lärare knutna till det sökta examenstillståndet är engagerade i samt redovisa publicerade forskningsresultat under de senaste fem åren.
- b) Beskriv hur forskningsaktiviteten relateras till beskrivningen av huvudområdet.
- c) Beskriv hur forskningsförankring förverkligas i utbildningen.

Övergångsmöjligheter till nästa nivå

Studerande som tar examen i det föreslagna huvudområdet ska ha reella möjligheter att gå vidare till nästa nivå, vid det egna eller andra lärosäten. Detta innebär att utbildning som avser kandidatexamen ska kunna leda till utbildning på avancerad nivå, och utbildning som avser magister-/masterexamen ska kunna leda till utbildning på forskarnivå.

Följande ska redovisas:

- a) I ansökan ska redovisas att det finns möjligheter till fortsatta studier på nästa nivå vid det egna eller andra lärosäten.

Studentinflytande

De studerande ska ha reella möjligheter att aktivt medverka i utvecklingsarbetet på alla nivåer inom huvudområdet, liksom i planering och utvärdering av kurser.

Följande ska redovisas:

- a) Ansökan ska ange på vilket sätt de studerande kan medverka i utveckling, planering och utvärdering av utbildning inom huvudområdet.

b) Ansökan ska redogöra för vad som görs för att uppmuntra de studerande att medverka i utveckling, planering och utvärdering av utbildning inom huvudområdet.

Bibliotek och infrastruktur

Det ska finnas god tillgång till relevant vetenskaplig litteratur (inklusive tidskrifter) inom huvudområdet, liksom tillgång till goda sökmöjligheter i bibliografiska och andra databaser. De studerande ska erbjudas undervisning i bibliotekskunskap och informationssökning och ha god fjärrlåneservice. Det ska finnas en infrastruktur som ger möjlighet till flexibelt lärande – datorer, studieplatser och mötesplatser. För utbildning inom laborativa ämnen är tillgången till ändamålsenliga lokaler med adekvat utrustning avgörande.

Följande ska redovisas:

- a) Ansökan ska redovisa biblioteks- och informationsresurserna specifika för huvudområdet.
- b) Ansökan ska också redovisa specialutrustning, liksom andra speciella stödfunktioner vilka är nödvändiga för utbildningen inom huvudområdet.

Stabilitet och långsiktighet

Att bedriva kvalificerad utbildning innebär ett långsiktigt åtagande – gentemot studerande och gentemot samhället. En plan måste finnas för huvudområdets utveckling där centrala mål finns angivna.

Följande ska redovisas:

- a) Ansökan ska ange de mål man har för kommande treårsperiod avseende studerandeunderlag, lärarkompetens och forskningsmiljö inom huvudområdet.
- b) Ansökan som avser *magister* eller *masterexamen* ska beskriva omfattningen på det antal de studerande som kan komma i fråga som sökande till ~~magister~~ utbildningen, t.ex. genom att ange antalet examinerade vid Högskolan Dalarna på kandidatnivå eller motsvarande under de senaste tre åren eller beskriva hur rekryteringen från andra lärosäten kan ge tillräckligt studentunderlag.

4. Bilagor till ansökan

- Förteckning över kursplaner som ingår i det sökta huvudområdet. Om kursplaner ännu ej fastställts bifogas väl genomarbetade förslag på sådana.
- I förekommande fall utbildningsplaner eller genomarbetade förslag till utbildningsplaner för program med examen i det sökta huvudområdet.
- Förteckning över examinatorer och externa medgranskare.
- Om examen utfärdats inom huvudområdet i program, bifogas även programutvärderingar för de senaste två åren.
- Förteckning över de senaste två årens examensarbeten² relevanta för huvudområdet, både på grundnivå och på avancerad nivå (om sådana genomförts) - betyg ska framgå.

² Bedömargruppen gör ett slumpmässigt urval av examensarbeten ur förteckningen för särskild bedömning.

Tabell 1 Lärarkompetens inom det sökta huvudområdet och i förekommande fall annat huvudområde eller ämne

Namn/ födelseår	Akademisk titel ämne/ yrkes-examen	Befattning	Tidsbegränsning	Omfattning av heltid i %	Uppskattad tjänstgöring % av heltid senaste året inom huvudområdet				Andel undervisning % i andra ämnen/ huvudområden Ange vilka	Högskole- pedagogisk utb. poäng
					Grund	Avanc	Forsk	Adm		
ex: efter- namn, förnamn	lektor	fil.dr .; socialt arbete, socioonom	2014-06-30	100	45	10	20	0		

Bilaga 1 Checklista för externa sakkunniga

Vid granskning av ansökan om att inrätta magister- eller masterexamen ska XU konsultera minst två externa lärare med docent- eller professorskompetens. Detta sker genom granskning av skriftliga underlag samt platsbesök.

- XU fastställer sakkunniga på förslag från företrädare för det sökta huvudområdet. Inget jäv får föreligga.
- De sakkunniga arbetar på uppdrag av XU, som förser sakkunniga med underlag och bjuder in till platsbesök.
- Aktuell avdelningschef ansvarar för att praktiskt och ekonomiskt organisera platsbesöket och att ett program upprättas.
- Vid platsbesöket bör de sakkunniga ges möjlighet att träffa: Ämnesföreträdare/ansvarig för ansökan, lärarrepresentanter, prefekt och proprefekt, avdelningschef, studenter, samt presenteras för de faciliteter vid Högskolan som är relevanta för det sökta huvudområdet, såsom NGL-centrum, laboratorieresurser etc.
- Representanter för XU tar emot de sakkunniga när de kommer till Högskolan, och stämmer av med dem efter platsbesöket.
- Sakkunniga lämnar var sitt individuella yttrande enligt särskilt formulär Deras yttranden ligger till grund för XU:s bedömning och förslag till beslut i UFN.